

Pozadina ove faze: Obrazovanje koje bi ljudima trebalo pomoći da žive dobro zajedno mora ih ohrabriti i omogućiti im da se angažiraju oko druge osobe koja je uvijek netko drugi konkretan, a nikad nije samo dio kolektiva. Stoga je važno izraziti protivljenje neprihvatljivim generalizacijama (i još više klevetanju). Generalizacije nisu same po sebi loše, ali nas ne smiju spriječiti u prepoznavanju individualne stvarnosti drugih ljudi.

Ciljevi

Nakon završetka ove faze učenici bi trebali:

- ✓ biti sposobni opaziti neprimjerene generalizacije, predrasude i klevete kod sebe i kod drugih te pronaći polazišne točke za nošenje s njima.

Sadržaj

- ✓ Generalizacije, predrasude i klevete
- ✓ Strategije za nošenje s njima

Metode

- ✓ Vježbe za opažanje generalizacija i predrasuda
- ✓ Svjedočanstvo
- ✓ Igranje uloga za nošenje s generalizacijama, predrasudama i klevetama

Prijelaz iz faze 4:

Podsjetite učenike da se posljednji put radilo o tome koja prava imaju izbjeglice koje žive s nama i što svi mi trebamo kako bismo živjeli dobro zajedno. Sada govorimo o neprimjerenim generalizacijama, predrasudama i klevetanju koje sprječavaju taj dobar suživot.

KORAK #1/1

Svi su limuni isti, nisu li?

Iako je ova vježba prikladna i za mlađu djecu, ona može navesti i starije učenike na razmišljanje. Iskustvo je pokazalo da se ova vježba može dobro obaviti sa starijim učenicima pa čak i s odraslima. Možda se čini pomalo 'djetinjastom', ali je i zabavna promjena te ipak vrlo značajna. Ako mislite da bi ovakva vježba mogla učiniti da se vaši učenici osjećaju kao da ih se previše tretira 'kao djecu', možete umjesto nje izabrati Korak 1.2 i/ili Korak 1.3.

1 Pitajte učenike o tipičnim karakteristikama limuna. Zabilježite ove karakteristike na ploči/flipchart ploči.

2 Dva učenika zajedno dobiju limun. Zamolite učenike da pažljivo gledaju svoj limun nekoliko minuta i zapamte kako on izgleda.

3 Ponovno skupite limune i stavite sve limune na stol. Zamolite učenike da ponovno pronađu 'svoj' limun.

4 Iako neki učenici možda ne misle da je to moguće ('Svi izgledaju isto'), obično uspije!

5 Pitajte učenike što bi ova mala vježba mogla imati s neprimjerenim generalizacijama i predrasudama.

6 Ukratko objasnite o čemu se ovdje radi:

Iako svi limuni na prvi pogled izgledaju jednako, učenici su prepoznali 'svoj' limun i tako utvrdili da moramo pažljivo promatrati radi primjerene procjene. Mi također kategoriziramo ljude u našim svakodnevnim životima. Mnogima od nas je poznato iskustvo gdje smo 'stavljeni u kutiju' zbog našeg izgleda, stila odjevanja, jezika ili (pretpostavljene) povijesti migracije. Istovremeno, u svakodnevnom životu i sami se oslanjamo na neprimjerene generalizacije o određenim skupinama ljudi koje nas sprječavaju da adekvatno opazimo

pojedina, konkretnu osobu. Takve generalizacije mogu dovesti do nerazumijevanja i do kleveta. Stoga je važno ostati svjestan vlastitih generalizacija i uključivati se iznova i iznova u pažljiv susret s konkretnom drugom osobom, koja je uvijek više nego samo dio kolektiva.

7

Zamolite učenike da daju primjere - najbolje iz vlastitog iskustva.

KORAK #1/2

Možda imamo više zajedničkog nego što mislimo?

1

Zatražite polaznike da gledaju ovaj videozapis od [3 minute video](#) i da razmišljaju o filmu postavljajući sljedeća pitanja (pitanja → [vježbenica za učenike](#)).

2

Zamolite učenike da podijele svoja iskustva u grupama od 3 osobe.

3

Ukratko objasnite o čemu se ovdje radi:

Svi smo često skloni brzo pridijeliti ljude skupinama i vjerovati da smo 'mi' jako različiti od 'njih' i da nas malo ili ništa ne veže s njima. Stavljamo druge ljude u kutije. Samo boljim upoznavanjem druge osobe i susretom s njim/njom mi otkrivamo što nas povezuje i što nam je zajedničko.

KORAK #1/3

OPASNOST JEDNE PRIČE

1

Ukratko objasnite pozadinu videozapisa opasnost jedne priče

Iako je Chimamanda Adichie, spisateljica iz Nigerije, došla u SAD kao studentica, a ne kao izbjeglica, svejedno je morala doživjeti iskustvo toga da je se veže (fiksira) za određenu sliku ili određenu priču ('jedna priča'). U govoru ona opisuje kako je doživjela tu fiksaciju i redukciju kao poricanje prepoznavanja - vrednovanja, kao pokazivanje moći, pa čak i kao krađu njezina dostojanstva.

2

Zamolite učenike da pogledaju videozapis i da razmisle o videozapisu postavljajući sljedeća pitanja (Pitanja → vježbenica za učenike):

- ✓ Imam li ja osobno iskustvo gdje sam bio/la određen/na temeljem 'jedne priče'? Ako da, na koje sam priče bio/la reducirao/a? Kako sam to doživio/jela i kako sam se nosio/la s tim?
- ✓ Kada razmišljam o vlastitim postupcima prema drugim ljudima: Jesam li ja ikad reduci-rao/la drugu osobu na jednu priču? Ako da, kako se nosim s time?
I: Što mi pomaže otvoriti svoj um i postati otvoren/a za druge, različite priče o drugim ljudima?

3

Zamolite učenike da podijele svoja iskustava u grupama od 3 osobe.

1

Ukratko objasnite o čemu se ovdje radi:

Skloni smo vrlo brzo svesti ljude na jednu priču zbog njihove pripadnosti određenom kolektivu ili zbog određenih obilježja te malo brinuti o tome je li ta priča istinita i koje bi priče ti ljudi ispričali o sebi. Posljednje, ali ne i najmanje važno, izbjeglice doživljavaju da je samo nekolicina ljudi zainteresirana za njihovu priču(e). To sprječava susrete, razmjene i međusobno obogaćivanje.

KORAK #2

Generalizacije, predrasude i klevete: kako se nositi s njima?

1

Zamolite učenike da navedu tipične (koje su česte) generalizacije i predrasude prema izbjeglicama.

2

Zapišite ih na ploču, flipchart ploču ili slično.

3

Pitajte učenike je li to 'samo' generalizacija ili jasna kleveta i kako dolaze do ove procjene.

4

Zamolite učenike da formiraju grupe od šest osoba: svaka grupa izabire jednu od prikupljenih predrasuda (alternativno možete izabrati jednu). Šest učenika diskutira u isto vrijeme, troje od njih brane slogan dok se ostalo troje istome protive. Preostali učenici su uključeni kao promatrači. Sjede u krugu oko diskutanata.

5

Osvrnite se na plenarnom skupu (Pitanja → [vježbenica za učenike](#)):

Pitanja za branitelje predrasude:

- ✓ Kako su se oni osjećali kada su aktivno branili predrasudu?
- ✓ Kako su oni doživjeli reakcije drugih?
- ✓ Koja pitanja ili argumenti su ih naveli da razmisle i posumnjaju u vlastitu točku gledišta?

Pitanja za protivnike predrasude:

- ✓ Kako su oni doživjeli situaciju i sebe?
- ✓ Koje su osjećaje branitelji predrasude potakli u njima?
- ✓ Jesu li oni bili u mogućnosti suprotstaviti se predrasudi?
- ✓ Što su oni postigli?

Pitanja za promatrače:

- ✓ Koje su strategije protivnici predrasude koristili, koja sredstva su oni koristili kako bi proturječili braniteljima predrasude te ih potakli na razmišljanje?
- ✓ Koji su se osjećaji mogli prepoznati među sudionicima? Kako su se ti osjećaji očitovali?
- ✓ Koje vrste osjećaja i reakcija ste primijetili kod onih učenika koji su branili predrasudu i kod onih učenika koji su se protivili predrasudi? Jeste li primijetili da su postupci jedne strane mogli utjecati na osjećaje i reakcije druge strane?

6 Sažmite izazove i ključne strategije za suočavanje s neprihvatljivim generalizacijama, predrasudama i klevetama (→ **vježbenica za učenike**):

- ✓ Generalizacije i predrasude se mogu dovesti u pitanje dok se zahtijeva konkretiziranje i opravdanje izjave (npr. postavljanjem pitanja: Kako to znate?) ili suočavanjem s činjenicama koje su u suprotnosti s predrasudom. Međutim, to pretpostavlja da je osoba već dobro informirana, a da je druga još uvijek otvorena za argumente/neslaganja. Budući da ovakva otvorenost nije uvijek slučaj, nije uvijek moguće uvjeriti druge. Ipak, može se i treba reći 'ne'.
- ✓ Predrasude i klevete se često agresivno iznose i doživljavaju kao pokazivanje moći. To može stvoriti strah. Stoga može biti korisno udružiti se s drugima, posebno u grupnim situacijama ili u javnosti. Ali agresija također može proizvesti protu-agresiju. Stoga je važno ostati što mirniji moguće (npr. izbjegavati vikanje) i istovremeno predstaviti vlastiti položaj na asertivan način.
- ✓ Predrasude i klevete se često prikazuju na grub i ne baš suptilan način. To može izazvati osobu da sam/a reagira na arogantan način i da vrijeđa agresora. Zbog toga se agresor osjeća potvrđenim u svojoj poziciji. Stoga je

važno jasno i nedvosmisleno odbaciti predrasudu ili klevetu, a da pritom ne vrijeđamo drugu osobu.

- ✓ Kada izjavu shvatim kao predrasudu ili klevetu, ponekad se osjećam povrijeđenim/om u svojim vlastitim vrijednostima (čak i ako se u predrasudi ili kleveti radi o drugim ljudima), a da nisam uvijek u mogućnosti odmah reći koje su vrijednosti dovedene u pitanje. Zato za odgovarajuću i jasnu reakciju pomaže znati što je meni važno i vrijedno. Što bolje poznajem vlastite vrijednosti, bolje se mogu zauzeti za njih.

POZIV NA RAZMIŠLJANJE

Objasnite zadatak za razmišljanje ovu faza (Zadatak za razmišljanje →

vježbenica za učenike). Do sljedeće faze molim te:

Pokušajte nacrtati situaciju u kojoj vi ili neka druga osoba jasno doživljavate ponašanje koje karakteriziraju predrasude i kleveta. To može biti stvarna situacija ili čak crtež. Fotografirajte je.

Zabilježite tri izjave o sebi koje biste odbacili jer vas ne opisuju adekvatno kao ovakvu konkretnu osobu ili koje vas ne poštuju kao individualnu osobu kakva jeste.

SAŽETAK I PRIJELAZ

Zamolite učenike da u nekoliko rečenica objasne što su naučili u ovoj fazi. Nakon što neki učenici kažu nešto o ovom pitanju, možete to sažeti vlastitim riječima (pogledajte ciljeve lekcije iznad).

Potom možete objasniti kako će teći sljedeća faza: *Sljedeći i posljedni put istražiti ćemo polazišne točke za vlastito djelovanje!*

LET'S GO TO FAZA 6